

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 "

Helyben készve átvéve:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 "

Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a határ és
 a nagy utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczka-utca 8.

A szerkesztőség kérésére visszafizetés
 vagy megfizetés nem vállalható.

Hirdetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Előfizetés ára 8 fillér.

Debrecen megint szerepel. Ki ne emlékszik ma már arra a bizonyos Lengyel névre hallgató urra, aki Debrecenben, Hajdu megye közgyűlésén a szekularizációt indítványozta? Okos debreceniek is igyekeznek pirulva elfeledkezni róla. Hát most Lengyelnek méltó kompanistája akadt a református kerületi gyűlésen Dégenfeld Jóssef gróf urban. A derék gróf a tiszántúli református egyházkerület gyűlésén szólalt föl Debrecenben s mindenki azt hitte, hogy a reformátusok valamelyik belügyéről, például a nazarenizmus megdöbbenő terjedéséről fog szólni. Okos és illemtudó ember református felekezeti gyűlésen református ügyekről beszél. Dégenfeld gróf ur azonban egészen másról beszélt, olyasmiről, amiből akkor sem lenne semmi köze, ha értene hozzá: a kongregációkról. Szidta a kongregációkat amugy debreceniesen s végül indítványozta, irjanak fel a konventhez a kongregációk ellen. A gyűlés beugrott a grófnak s meg a felirat a kongregációk ellen — a konventhez, vagy a sóhivatalhoz. Debrecen református egyetemet kap — pedig úgy látszik, inkább az elemi iskolák szaporítására volna szüksége, a beszéd és értelemgyakorlatok fölötté bebató tanításával.

A romániai állatcsempészet leküzdése.

Irta Jeszenszky Pál királyi tanácsos,
 az O. M. G. E. ügyvezető titkára.

A múlt évben kitört száj- és körömfájás járványa újból felhívta a figyelmet a romániai állatcsempészetre, amelyről a kormány által megejtett vizsgálat kétséget kizárólag beigazolta, hogy a Romániából csempészett állatokkal hurcoltatott be a határszéli erdélyi vármegyékbe és onnan feltartóztathatatlannul terjedt szét az egész országba, mérhetetlen károkat okozva a magyar állattenyésztő gazdáknak.

Be kell vallanunk, hogy az ezidőszerint érvényben lévő törvényes rendelkezések nem elégségesek a csempészet megállítására. Annál kevésbé, mert azok csak papíron vannak meg. Végrehajtásukról nincs gondoskodás. A legeszméletlenebbül üzött csempészetet a közigazgatási hatóság nemcsak nem üldözi, de igen sok esetben elnézi. A határőrizettel megbízott csendőrségi és pénzügyőrségi létszám nagyon is elégtelen, különösen ha a magyar és román határ topografiai viszonyait figyelembe vesszük.

Emellett a romániai állatcsempészet elleni küzdelemnek egyik éppen nem lebecsülendő akadálya az, hogy a nagy-

közönség nem ismeri, vagy ha igen, nem értékeli érdeme szerint azt a közgazdasági veszedelmet, amelyet a romániai állatcsempészet az állati járványok behurcolásával hazánkra zudít. A gazdáknak az állatcsempészet elleni panaszait csupán önző anyagi érdekekből folyóknak tekintheti s ennek a felfogásnak tulajdonítható az, hogy az állatcsempészet, legalább a határszéli vármegyékben a nagyközönség s nem ritkán a közigazgatási tisztviselőknek is a legmelegebb szimpátiáját bírja, mert módot nyújt az olcsóbb húss és pénzszerzés, bár tiltott, de annál szívesebben igénybevett módjára.

Nem csodálható, mindezeket tudva, az a hanyagság és lelkiismeretlenség, a mellyel a határmenti vármegyék községeiben a törzskönyvvezetés történik s az a számos visszaélés, amely a hamis járlevelek kiállítására körül napirenden van.

Nem tartozik a ritkaságok közé, hogy a törzskönyvvezető nemcsak cinkostársa a csempészeknek, de van rá eset nem is egy, hogy a törzskönyvvezető egy személyben csempész is, amit a vidéken mindenki tud, csak éppen a politikai közigazgatás nem tud róla. Csak egy példát hozok fel a sok közül. Fogarásban van egy község, melynek birája a főcsempész, a veje pedig a vármellenőri szolgálatra kirendelt pénzügyőr.

A törzskönyvvezetés mai rendszerének értékét ilyen körülmények között mindenki elképzelheti s tisztában lehet vele, hogy tulajdonképpen a törzskönyvvezetők mozdítják elő elsősorban s teszik lehetővé az állatcsempészetnek ily nagy mértékben való üzését.

Mit kell tehát tenni az állatcsempészet leküzdése érdekében?

Románia példája azt igazolja, hogy a két ország közötti határ fegyveres őrzése, a csempészetet rendkívüli módon megkönnyítő terepviszonyok miatt célra nem vezet s bármennyire kifejlesztették is a kordon szolgálatot, a csempészetet csupán fegyveres erővel megakadályozni nem sikerül.

A mai rendszer mellett tehát, amidőn a törzskönyvek hemzsegnek a hamis adatoktól s a törzskönyvvezetők — igen kevés kivételtől eltekintve — a járlevelek kiállításánál nemcsak felületesen járnak el, hanem anyagi előnyökért minden visszaélésre képesek s annyi marhalevelet gyártanak, amennyi kell; — amikor a

csempészek a már előre kiállított járlevelek alapján vásárolják össze a romániai határszéli községekben a szarvasmarhákat, sertéseket, juhokat és már azok fajtajának, színének és korának megfelelő hamisított marhalevelekkel hajtják át a határon, sőt a szarvasmarhákat hamisított bélyegzőkkel le is bélyegzik; — amikor az ilyen csempészeket, akiknek a határon a mi oldalunkon rendszeren saját tulajdonu, vagy legalább bérelt legelőjük is van, hacsak közvetlenül a határ átlépésénél tetten nem érik, hiába fogják el a határ átlépése után, mert ez esetben marhalevelekkel, okmányokkal stb-vel könnyűszerrel igazolni képesek, hogy a csempészett állatok saját tulajdonuk s előzőleg is már birtokukban voltak; és végül, — amikor nyilvánvaló csempészes eseteiben is hiába állapítja meg az állatorvos a csempészett állatok romániai fajtaját és jellegét, mert a tulajdonjog kétségtelen igazolása mellett a csempészetet csak szakvélemény alapján bizonyítottan tekinteni nem lehet s a csempész ily módon könnyűszerrel szabadul az igazságszolgáltatás büntető keze alól: ily körülmények között azt gondolom, mindenki előtt teljesen tisztán kell hogy álljon az, hogy itt a legelső teendő a törzskönyvvezetés reorganizálása s úgy ennek, mint azzal kapcsolatos összes teendőknél állami közegek útján való végeztetése.

Az állategészségügyi hatósági jogkör, tehát a kihágási bíráskodás azon határszéli zónákban, melyre az I. fokú hatóságok jogköre kiterjed, a határrendőrségre bízandó.

Az ezidőszerint érvényben lévő 35 kilométeres törzskönyvi zóna a gyakorlat igényeinek megfelelőleg megváltoztatandó, még pedig olyképp, hogy a szakközegek meghallgatása és a szerzett tapasztalatok alapján helyezzessék törzskönyvvezetési kötelezettség alá minden oly község, ahová az állatcsempészet szálai elnyúznak.

Szükséges, hogy az államcsempészeket tetten érő és a feljelentő megfelelő jutalomban részesüljenek. Ennek érdekében módosítandók az 1888. évi VII. t.-c. 155—156., valamint az 1901. évi XX. t.-c. 23. §-ai olyképp, hogy a tettenérő az elkobzott állatok elarverezéséből — a felmerülő költségek levonása után — fennmaradó összegből négyhatod, a feljelentőt kéthatod jutalék illesse meg, vagy biztosítsassék legalább részükre a lefog-

Veiszlovits Adolf és Fia

égy „Concordia Entreprise des Pompes Funébres“ Első nagyváradai temetkezési vállalatával és márvány művek gyárával Rákóczi-ut 13. sz. a. épült házába (a régi Apolló épülettel szemben) ÁTKÖLTÖZÖTT.

Az 1858. év óta fennálló vállalat jóakaratu pártfogását és támogatását új otthonában is kéri kiváló tisztelettel Veiszlovits Lajos.

lalt állatok faj és darbszám szerinti értékhez viszonyított fix tételekben megállapítandó jutalék.

Végül módosítandó, illetve kibővítendő az 1884. évi XVII. t.-c. 155. §-a azzal, hogy az állatcsempészeten rajtakapott, tehát állategészségügyi kihágást elkövetett és jogerős ítélettel ebben bűnösnek kimondott mészáros és hentes iparjogát meghatározott, vagy határozatlan időre megfosztható.

Ezzel mondanivalómat röviden ki is merítettem. Megnyugvással tölt el, hogy a pénzügyi kormány maga is elismeri és mulhatatlanul szükségesnek tartja a fenforgó bajok orvoslását. A nagyközönség joggal számíthat tehát a földmivvelésügyi és belügyminiszterek támogatására. A csempészet megállítására szükséges intézkedéseket haladék nélkül életbe kell léptetni. Ezt követeli az ország és a magyar mezőgazdaság egyetemes nagy érdeke.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Budapest, november 22.

Új alelnök.

Elnök: **Náday Lajos.**

Az elnöki előterjesztések és irományok bemutatása, valamint az indítvány és interpellációs könyvek felolvasása után rátér a Ház a Kabós Ferenc lemondásával megüresedett alelnöki állás betöltésére. Az elnök a szavazást elrendeli, amelynek eredménye az lett, hogy beadott összesen 162 szavazatot, ebből Jankovich Bélára esett 143, Farkas Pálra 6 és Pál Alfrédre 4 szavazatot, 9 szavazó lap üres volt, az elnök ennél fogva Jankovich Béiát a Ház megválasztott alelnökévé jelenti ki. (Eljenzés a jobb oldalon.)

Jankovich Béla őszinte köszönetet mond az egész Háznak a megválasztásáért s kijelenti,

hogy törekedni fog elnök társaival egyetemben arra, hogy a házszabályok kezelésével minden párt bizalmát megnyerje. (Helyeslés.)

Az **Elnök** ezután öt perc szünetet rendel el, majd újból megnyitva az ülést, jelenti, hogy a napirend értelmében következik

a véderőjavaslat

tárgyalása.

Bolgár Ferenc (munkapárti) szerint törekedni kellene arra, hogy a véderőjavaslat keretén belül a honvédség fejlesztése a legteljesebb mértékben megvalósíttassék. (Berzeviczy Albert a terembe lép. Eljenzés a Ház minden oldalán.) Kijelenti, hogy a katonai javaslat sok újítást hoz, de viszont elismeri, hogy hibái is vannak. A két éves szolgálat behozatalát helyesli. Nézete szerint a javaslat kissé homályos s éppen ezért a laikus emberek előtt majdnem lehetetlenné teszi annak a megértését. A két éves katonai szolgálat nemcsak pénzügyileg, hanem közgazdasági szempontból is csak üdvös lehet, mivel évente körülbelül ötvenezer ember maradhat itthon és végezheti el a mezői munkákat.

Bolgár beszéde után áttértek az interpellációkra.

Burg Ferdinánd.

Polónyi Géza megindokolja Károly Ferdinánd királyi herceg lemondása miatt benyújtott interpellációját. Tiltakozik az ellen, hogy az uralkodóház tagjai akarat nélküli elhatározásukban a végletekig korlátozott páriák legyenek. A mostani eset a magyar trónöröklési törvényvel ellentétes és a trónöröklési rendet veszélyezteti. A főherceg lemondása a magyar közjog értelmében semmis.

Az interpelláció szövege a következő:

1. Való-e, hogy Ferdinánd Károly Lajos főherceg öfensége a külföldön házasságot kötött? Ha igen,

2. hajlandó-e a miniszterelnök ur a képviselőházat a házasságkötésnek hiteles anyakönyvi adatairól, nevezetesen arról, hogy hol, mikor, kivel és milyen vallásfelekezethez tartozóval kötött ezen házasság — tájékoztatni?

3. Való-e, hogy nevezett főherceg — akinek nagykorúsága és cselekvőképessége kétségen kívül áll s törvényeink értelmében házasságkötéséhez senkinek gyámoló beleegyezésére szüksége nem volt — azon okból, mert házasságát öfensége engedelmével kötötte meg, főhercegi címéről és rangjáról lemondani kényszerül? Ha ez való úgy tisztelettel kérdem a miniszterelnök urat

4. Tulajdonit-e a vezetése alatt álló kormány ezen lemondásának bármely irányban olyan hatályt, amely a nevezett főherceg urnak akár személyére, akár a házasságból származható gyermekeire való tekintettel a nemzet és király között létrejött pragmatika szankcióval megállapított trónöröklésnek rendjén változtatna, a főherceget vagy törvényes gyermekeit az örökös főrendiházi tagságtól megfosztani, avagy a főherceget az udvarnagyi bíróság illetékessége alól kivonná? Ha igen,

5. Megegyeztethetőnek tartja-e a kormány alkotmányunkkal, hogy ezen lemondásnak a 4. pont szerinti következményei vagy azoknak bármelyike joghatályosan a nemzet törvényhozásának becikkelyezése nélkül állhassanak be?

6. Van-e tudomása a miniszterelnök urnak arról, hogy a nevezett főherceg örökös főrendiházi tagságának törlése iránt intézkedések szándékoltnak tétetni s ha igen, hajlandó-e a képviselőházat ezeknek módosításáról tájékoztatni?

Az ülés vége 2 órakor.

A néppárt értekezlete.

Budapest, november 22.

(Saját tudósítónktól.) A néppárt ma este értekezletet tartott, Zichy Aladár gróf elnökle alatt. Zichy gróf felolvasta Rakovszky István levelét, melyben kijelenti, hogy egyelőre a politikától visszavonul. A pártból azonban nem lép ki. Zboray Miklós elismerését fejezi ki Rakovszkynak, aki egy időre pihenni tér, mert nem hiszi, hogy az a munka, amelyet a párt végez, eredményes lesz. Mert ha látni fogja, hogy a párt sikereket ér el, akkor meg van róla győződve, az első hívó szóra ismét itt lesz Rakovszky. A párt ezt tudomásul vette.

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Az esperanto.

Az óvodában, szünet alatt, az udvaron egyre a nagy napieseményeket »játsszák«. Különös dolog, de tény, hogy a nagyobb horderejű eseményeket előbb hallják és értik meg az egészen apró gyermekek, semmint a gimnázium első osztályainak tanulói. Így volt az, hogy annak idején az óvodabeliek előbb játszották az orosz-japán háborút, mint a felsőbb iskolák növendékei, s hogy az aeroplánok előbb hozták szédületbe az apróknak képzeletét, amikor az égre néztek.

Szinte biztosra lehet venni, hogy a gyermekek ösztönszerűen megérik azt, aminek tényleg van jelentősége az életben, s hogy az, amit nem tesznek magukévá, képzeletben, az iskolaudvar szűk korlátai között, annak nincs jövője.

Mi mindig azt képzeltük, hogy az »esperanto« is a sikertelen erőlködések közé tartozik, s ime egy napon, anélkül, hogy bárki felhívta volna reá figyelmünket, az óvodabeliek elkezdtek »esperantót« játszani. Ime:

— Hé, Trigot, Benoit! Előre! Jertek elő mind! Ma is »esperantósdit« játszunk, mint tegnap délután!

Adam, a játék rendezője, féltucat, előre beavatott tanítványt állít szép sorjában a fal mellé.

— En vanok a tanár és ti a tanítványok — mondja.

Es mindegyikük kezébe ad egy-egy, a földről felemelt kavicsot.

— Ime, a munkátok és siessetek vele. Es értsétek meg jól, mialatt én künn vagyok, nem szabad egymással fecsegetek.

Adam elmegy az udvar legszélső végébe. A tanítványok egyszerre valami beszédet utánozó hangcsálásba kezdenek, ami leginkább az ugatáshoz hasonlít. A fejüket rázzák, az állkapcsukat nyújtogatják előre:

— Uá! Uá! Uá! Uá!

Adam visszatér:

— Ah, már megint nem engedelmestek! Haszontalan kölykök! Es még el sem kezdtétek a munkát! Hazaküldetek benneteket! Találék én más munkát magamnak, helyettetek!

Ezzel magasztos kézmozduattal elkergeti őket. Közben hangosan gondolkodik. Es ez mind a játékhoz tartozik:

— En, szerencsére eszes ember vagyok, s majd találok magamnak olyan munkásokat, a kik különböző nyelvet beszélnek, s nem értik meg egymást. Így aztán nem fogják fecsegéssel tölthetni az időt!

Kezével hívó mozdulatot csinál:

— Ide! Ide! Tanoncokat keresünk, de csak idegeneket, a kik nem tudnak franciául! Előre megbeszélte megállapodás szerint az előbbi tanoncok azóta nemzetiségüket megváltoztatták. Idejönnek tehát a hívásra, s az a mód, a mivel idegen voltukat elárulják, abban áll, hogy szorosán összecukják ajkukat s némán intenek igent fejükkel.

Adam ismét a falhoz állítja őket:

— Ah, ez angol, ez olasz, ez spanyol és ez meg orosz! Te hegyesorrú meg japánnak látszol! Es te... te morózus képű fiu, te okvetlen belga vagy, eltaláltam?

Ezzel szétosztja a kavicsokat.

— Ime, a munkátok. Sokat kell dolgozni. Így: mozgassátok csak gyorsan az ujjaitokat. Es most — nektek fiaim nem kell megtiltanom a beszédet, ugyse értenétek meg egymást, hála Istennek! Azalatt megyek és játszom egy billiárd-pártit.

Adam egy ideig sétál, de aztán visszatér, s karját mérgesen és kétségbeeséssel emeli ég felé?

— Hogyan! Hisz ezek még többet beszélnek együtt, mint a multkoraiak! Kutya fékom adta. Ezek ismerik az »esperanto« nyelvet! Na, várjatok csak, majd közétek lövök!

A tanoncok rémült arccal, sikongatva futnak széjjel...

Egy idő múlva Adam észreveszi Palmert Andrá, aki az ő tanítványai felé sompolyog.

— Hallgassatok csak ide, elhíttjük Andréval hogy valami esperant trükköt tudunk — mondja — és hogy vele nem játszhatunk, mert ő nem tudja ezt a trükköt.

— Jó, jól — kiabálnak a gyerekek.

André, jómódu szülők gyermeke s társadalmilag fölötté áll a többieknek, ezek ösztönszerűleg érik azt s minden alkalmat megragadnak arra, hogy őt megtréfálják, megbosszantsák.

— Mit játsztok? En is veletek játszom! kiátja már messziről, André.

— Esperantósdit játszunk — feleli Adam. Ez itt angol, ez meg olasz... Nem egyformán beszélnek és mégis megértik egymást, mert mindannyian ismerik az esperanto nyelvet. Így hát te nem vehetsz részt a játékban, mert te nem ismered az esperanto nyelvet.

— Taníts meg rá!

A kamara teljes ülése.

A költségvetés tárgyalását elhalasztották

A nagyvárad kereskedelmi és iparkamara tegnap délután teljes ülést tartott, amelyen természetesen még a régi tagok voltak jelen. Az ülésen Huzella Gyula kir. ker. tanácsos elnököt, akit a terembe lépésekor zajosan megjeleneztek a jelenlevő tagok s az ülés folyamán is ovációban részesítették.

Az elnöki jelentés közli az új kereskedelmi miniszter leiratát és a kamara üdvözlő felterjesztését, valamint számot ad az időközben érkezett miniszteri leiratokról és a folyó ügyekről. Tudomásul vették a titkári és pénztárnoki jelentésekkel együtt.

A sztrájk ellen.

Nagyvárad város tanácsa véleményt kér a kamarától, a nagyvárad építő iparosok szövetségének azon indítványára, hogy a város törvényhatósága felterjesztést intézzen a kereskedelmi miniszter urhoz az ipartörvénynek a munkaadó és munkás közötti viszonyt szabályozó részének módosítása iránt.

Tátray Sándor pártolja a szövetség felterjesztését, mert ma csak a munkás nem akarja elismerni a kötelességét. Ezért kéri a szövetség a feliratot. Indítványozza, hogy a kamara véleményezze Nagyvárad városának a szövetség feliratának pártolását, egyben a társörvényhatóságokat is keresse meg, hasonló felirat küldése iránt.

Rendes Vilmos azt véli, hogy ilyen uton évtizedekig sem lesz a törvény megváltoztatva, miért is indítványozza, hogy írjon fel a kamara s kérje a törvényt meg nem felelő szakaszainak rendeleti uton való megváltoztatását.

Sztarill Ferenc kéri a szövetség kérvényének pártoló véleményezését. A szövetség csak a munkaadó és a munkás közötti viszonyra vonatkozó törvényszakaszok megváltoztatását kéri. Azt látja, hogy ma mindenkinek vannak kötelezettségei, csak a munkások nem respektálják a saját kötelezettségeiket. A szerződés dacára ott hagyják a munkát. Nem akarják elnyomni

— Ah nem, sok időt venne igénybe. Aztán meg titok is! Ugye igaz, ti többiek!

— Igen, igen! Titok! Te nem játszatsz velük!

Andrénak széles, intelligens homloka van s szemeiből nagy érzékenység sugárzik. Mindjárt boldogtalanok éri magát úgy az ambíciója, mint a szive megbántása miatt. Könyök fénylenek szemeiben, de büszkén kiegyenesedik.

— Na, nem baj, hogy nem akartok velem játszani és füttyölök az esperantótokra, amire nem akartok megtanítani! Különbben is, én tudok egy esperantó szót!

Felkiáltások:

— Nem igaz! Nem igaz!

— De igen! Na!

— Mondd meg, hadd halljuk, melyiket tudod?

— Nem!

— Azt mondja »nem«, mert nem igaz! Ha igaz, akkor mindegyikünk megfogja érteni, ha nem vagyunk is egy országból valók! Na rajta, próbáld meg, szép gavallér!

André kétségbeesetten néz körül, fájdalmas vonás fut át arcán. Es nagy érzékenységből egyszerre diadalmas inspirációja támad. Odamegy a fiukhoz, s gyors egymásutánban megcsókolja valamennyinek az arcát:

— Ime, ez az én esperantóm! Megértettétek ugye, ha nem is vagytok egy országból valók?

A fiuk nevetnek, mindannyi meg lehetett csudálkozással néz Andrára. És egyik sem meri tagadni a tényt, hogy a csók a gyermekek »esperanto«-ja.

Léon Frapié.

a munkást, csak azt kívánják, hogy a szerződést tartsa be. Valamit tenni kell, mert a mai állapot mellett nem lehet szó iparfejlesztésről. A hiba a munkásvezetőkben van.

Rendes Vilmos vagyilagosan kéri a felterjesztést; vagy az egész törvényt, vagy csak annak egyes szakaszait módosítsák, esetleg rendeleti uton. Irjon fel a kamara is és a többi kamarákat szintén keresse meg hasonló felirat küldése iránt.

Dr Sarkadi Lajos titkár kifejti, hogy rendeleti uton nem lehet törvénysértést megváltoztatni, mert az egyenes törvénysértés lenne, amibe nem mehet bele a miniszter. Ilyen felirattal csak ártanak az ügynek.

Huzella Gyula elnök hasonló értelemben szólott a kérdéshez. Lehetetlen dolgot nem kérhet a kamara.

Cser János rámutat, hogy az ipartestületek orsz. szövetsége szintén foglalkozott a kérdéssel s azon határozatot hozta, hogy hasson oda a miniszter, miszerint az ipartörvényt megváltoztassák s addig is, amennyiben lehet, rendeleti uton intézkedjék.

Salamon Benedek azt javasolja, hogy első sorban azon véleményt adja a kamara Nagyvárad városának, hogy a szövetség kérelméhez képest írjon fel a miniszterhez, azonkívül a társörvényhatóságokat is keresse meg hasonló felirat küldése iránt.

A kamara teljes ülése ezután elhatározta, hogy a városnak a szövetség átiratának pártolását véleményezi; azonkívül felír a miniszterhez, hogy az ipartörvény hiányain segítsen mielőbb, ha azonban ezt nem lehetne gyorsan keresztülvinni, amennyiben lehetséges, rendeleti uton intézkedjék.

A jövő évi költségvetés.

Ezután titkár előterjesztette a kamara 1912. évi költségelirányzatát, amely szerint a bevételek 48370 koronában, a kiadások pedig 47925 koronában s így a felesleg 445 koronában vannak felvéve.

Kapcsolatosan előterjeszti az elnöki tanács egy fogalmazói állás rendszeresítését évi 1800 korona fizetéssel és 500 korona lakbérrel.

Titkár fejtegette a fogalmazói állás szervezésének szükségét.

Tátray Sándor indítványozza, hogy a költségvetés és a fogalmazói állás szervezésének tárgyalását halasszák el a legközelebbi, esetleg rendkívüli ülésre, mert a költségvetés nem lett szétküldve, továbbá a kamara új tagjai is foglalkozzanak vele.

Salamon Benedek pártolja Tátray indítványát, de azért, hogy az új tagoknak alkalmuk legyen megmutatni, mit tudnak csinálni. A korteskedésnél annyi képtelen vádat hoztak fel, pedig Huzella Gyula (Eljenzes az összes tagok részéről) vezetése alatt annyi tevékenységet fejtett ki s tiszteletet szerzett a kamara, amellyel az elsőkközé emelkedett. Az elnök olyan kiváló súlyt adott a kamarának, hogy a kamarát el sem tudja képzelni Huzella nélkül.

Czeplédy Jenő elfogadja a költségvetést, de a fogalmazói állást kapcsolják ki.

Huzella Gyula elnök, nehogy újabb vádak legyenek, helyesli, ha egy rendkívüli ülésre halasztják el a költségvetést és az állás szervezését.

Dr Sarkadi Lajos titkár helyesli, hogy rendkívüli ülésre halasztják az ügyet.

A teljes ülés ilyen értelemben határozott.

Belényes község helypénzszabályrendeletének módosítását, némi változtatással jóváhagyásra véleményezte a teljes ülés.

A belényesben létesített »Tanoncotthon« ifjúsági egyesület tagjából belép a kamara, hogy ez által is dokumentálja támogatását az egyesület iránt.

Az aradi kamara feliratát, a nyomdákban alkalmazott nők éjjeli munkája ügyében, a teljes ülés hasonló szellemű felirattal pártolja. A felterjesztés azt kéri, hogy az éjjeli lapokat készítő nyomdákban a bersakóknak enged-

tessék meg az éjjeli munka, a nők éjjeli munkájáról szóló új törvényben. — Pártolják.

Az aradi kamara felkérte a kamarát, hogy mondjon véleményt az építőipari követelések biztosítása tárgyában kidolgozott munkálatára. A teljes ülés magáévá teszi az átiratot.

Az aradi kamarának a waggonbiány következtében beálló sötétség ügyében a miniszterhez intézett feliratát pártolja a teljes ülés.

A debreceni kamara felterjesztését, a kereskedelmi alkalmazottak továbbképzését illetőleg, a teljes ülés pártolja.

Apróbb ügyek elintézése után az ülés véget ért.

A városházán minden csendes.

A rendőrség befejezte a vizsgálatot

Nincs újabb büntény.

A városi kínos szenzáció által felkavart hullámok tegnap délutánra lecsendesültek. A tornyos városháza földszinti folyosóján a legnagyobb csend uralkodik. Délután 3 órakor mintha kihalt volna az egész pénztár és számvétség, egy lélek sincs jelen. A folyosón ül mogorván, maga elé bámulva egy szolga. Oly különös hatással van az emberre az a nagy csend, ami itt uralkodik.

Pár perc múlva megérkezik Papolczy Ferenc pénztáros, aztán megint néma csend. A többi újonnan kirendelt tisztviselők csak a késő délutáni órákban jönnek fel, mert délután fél 3 órakor mentek haza, addig dolgoztak. Nagy volt a restancia, ami a vizsgálat miatt keletkezett, ezt kell feldolgozni az új tisztviselőknek.

A tegnapi nap folyamán végleg befejezést nyert a vizsgálat a városházán. Reggelre a polgármester befejezte a pénztár rovacsolását.

A polgármester a már felfedezett hibákon kívül más hibákat nem talált. A hivatal tegnap délelőtt már megkezdte működését. Az ellenőri állást Tóth Béla könyvelő tölti be, a számfeltesnélt Nagy István szakdíjnok van alkalmazva, Foyvár Jenő számtiszt a könyvelési teendőket végzi.

A budapesti kereskedő cégtől is megjött a válasz melyben a cég elismeri, hogy tényleg felvette a város által kiutalt összeget.

Klemens Péter ellenőrt tegnap átkísérték az ügyészségre, ahol a vádtanács még nem határozott a szabadlábra helyezés iránt beadott felfolyamodása felett.

A megtartott kihallgatásokról felvett kihallgatási jegyzőkönyvek hatalmas aktacsomót tesznek ki. A vallomások közül a legterhelőbb Detrich vallomása, mely nyolc és fél ívet tesz ki. Ez a vallomás vet világot az egész büntényre. Budaházy vallomása két ivre terjed, míg a Klemens Péteré két és fél ívet tesz ki.

A kihallgatásokból úgy tűnik ki, hogy a legnagyobb bünt Budaházy követte el s az ő szereplése volt az oka Klemens szerencsétlenségének is. Budaházy — e vallomások szerint — azért fonta be Klemens Pétert is, hogy ha kiptattan a dolog, legyen valaki, aki az ő bűnök takargatására lesz jó. Klemens Péter, aki nek 30 évi tisztességes, becsületes szolgálata eddig mindég a legnagyobb megelégedésre szolgált, az utóbbi időben igen ideges volt és cselekedetei arra engedtek következtetni, hogy azok nem teljesen normális eljárás szüleményei.

Klemens Péter cselekedetét mással, mint abnormis elméleti állapottal magyarázni nem lehet.

A letartóztatás után Klemens még tegnap este 9 órakor a hivatalos helyiségében tartózkodott és segédkezett Rimler Károly polgármesternek a pénztári vizsgálatnál. A vizsgálat foganatosítása után a detektívek szobájában volt Klemens, akit reggel kísérték át az ügyészséghez.

A sikasztás ügye ezzel úgy a városházán, mint a rendőrségen befejezést nyert. A további teendők most már a vizsgáló bíróságnak képezik feladatát. A vizsgálóbíró még nem kezdte meg az ügy vizsgálatát. Jelenleg a vádtanács határozatát várják a Klemens-téle felfolyomódás tárgyában.

Az a hír, mintha Felinek Géza vizsgálatot kért volna maga ellen, nem felel meg a valóságnak.

FLEGMAN

új áruházát
megnyitotta,

melynek megtekintésére a
n. é. közönséget tisztelettel meghívja.

13 K 50

13 K 50

Urak figyelmébe!

„THE ROOSEWELT SCHOE“

férfi box fűzős, gombos, rendes
vagy amerikai alakban

kitűnő minőségű

Goodyear welt készítés

13 korona 50 fillér

kapható. — Egyedüli raktár.

REICHARD áruház

cégnél.

13 K 50

13 K 50

Kolosváry Sándor

ékszerész, arany és ezüstműves üzletét

folyó év május 1-én helyezte át
míg az építkezés tart Nagy-
várad, Rákóczi-ut 5. sz. Veiszlovits
házba, az Orsolya zárda templomával
szemben.

Előkelő rokonság.

Püff paff, csitt-csatt! Csak úgy döng a kirakat rollója. Éjjel két óra van a Szent László-teremen és így ez a szokatlan láрма csakhamar előteremt a megfelelő hallgatóságot és a rendőrséget. Püff-paff csakugy nyikorognak a rollók. Jön a rendőr, keresi a rollókkal viaskodót és meg is találja egy elég elegánsan öltözött fiatal ember személyében. A fiatal ember az öklével veri a zöldes rollókat.

— Ez mégis csak disznóság!

Berzenkedik a fiatal ember, akin különben a novemberi éj dacára sincs télikabát.

— Ugy van, ez disznóság, hogy éjjel után veri a rollókat. Felel a rendőr.

— Éjjel után. Hát tehetek én róla, ha most dobtak ki.

— Ugy, kidobták, no majd én egy jobb helyre viszem, onnan nem dobtak még ki senkit. Mondja a rendőr és minden tiltakozás ellenére is karon fogja az egész esinos fiatal embert.

— Mit, engem talán be akar kísérni?

— Ha magától nem megy, akkor bizony be én.

— Engem?! Hát tudja, hogy ki vagyok én?

— Nem tudom, de az mellékes is, az a fő, hogy bent legyen.

— Engem akar bevinni? Engem? Az én nagybátyám a Dalai Láma. Majd megmutatja a magának. Holnap elrugatom a Bonboniert, meg magát is. A Bonboniert azt... azt... a bm... bon... a télikabátom. De azért magát is elcsapatom.

— Hát én nem törődöm azzal a nagybátyjával. Hanem, ha már annyira vagyunk, mondja meg, hogy hol lakik jelenleg.

— A Dalai Láma?

— Hagyjon békét nekem azzal az urral. Maga hol lakik, mert ahonnan hozom, az nem a tibeti fensík és ez a folyó itt nem a Brumaputra.

— Azért én lehetek a Dalai Láma unokacsöcsé.

— Hogyne lehetne, de mondja már, hogy hol lakik?

— Hol, hát a Bramaputra partjához közel Lhasában.

— Az egy kicsit messzire lehet innen és én odáig nem kísérem, mert itt Nagyváradon vagyunk.

— Ja, Nagyvárad, az nem a Bramaputra közelében van persze. Lhasát és Nagyváradot mindig összetéveszttem. Miféle folyó ez?

— Ez a Körözs!

— No, akkor én a Körözs-utca lakom, mindig összetéveszttem a Bramaputrát a Körözssel.

— Nos, itt vagyunk. Mondja a rendőr és egy elég tapintatos lendítéssel a városháza belsejébe tessékeli a Dalai Láma öcsését.

Az inspekcións tiszt mindjárt ki is hallgatja és megállapítja, hogy az előkelő férfiú egy kicsit többet ivott a pénzénél és ezért a télikabátjából kiforgatták. Hiába hivatkozott a Bonbonierben az ifjú a Dalai Lámára, a télikabát ott maradt, nem lévén hitele az illető nagybácsinak. Majd mikor még az asztalokat is kezdte az ifj borogatni, kitessékelték a pincérek. Így lett előtte ellenszenve a Bonbonier és emiatt verte bosszúból a rollókat és emiatt került a rendőrségre.

Az inspekcións tiszt az előkelő fiatal urat haza kísértette nem a Tibetre, hanem Körözs-utca, X házszám alá, ahol megfelelő szeretettel fogadták a Dalai Láma kedvenc öcsését.

UJDONSÁGOK.

* **Kálmán államtitkár balesete.** Kálmán Gusztáv kereskedelmi államtitkár tegnap súlyos baleset érte. Az államtitkár maga szokott borotválkozni s mikor éppen a borotváját köszörülte, látogatót kapott. Beszélgetés közben azután a borotvával csaknem levágta balkezének a hüvelykujját. Az államtitkár súlyos természetű sebeit orvosok kötötték be.

* **Elöléptetés.** Kresznerics Gy. Ferenc Máv. hivatalnokot, a katolikus Népszövetség debreceni agilis helyi igazgatóját kettős kitüntetés érte. Szolgálati buzgósága elismerésül az üzletvezetőséghez osztották be szolgálattételre előléptetéséért, a Népszövetség vezetése körül kifejtett tevékenysége honorálásul pedig a Népszövetség központi igazgatósága is tagjává választotta.

* **A csendőriskola építése.** A nagyvárad csendőriskola építésén szorgalmasan dolgoznak. A csendőriskola felügyelő bizottsága tegnap tartotta első ülését, amelyen Rimler Károly polgármester elnöklése alatt jelen voltak: Jendrasik műépítész, Várady Ede csendőr ezredes, Sztarill Ferenc, Tabéry Armin, Komlóssy József, dr. Thury László és Köszeghy József főmérnök. A bizottság az építkezésre vonatkozó előterjesztéseket tudomásul vette s a helyszínén megtekintette az építkezést.

* **A megyei számvevőségek visszaállítása.** Abauj vármegye törvényhatósága határozatot hozott, melyben a számvevőségeknek a vármegyékhez való visszahelyezése mellett foglalt állást. A határozatot Biharvármegyének is megküldték hasonló szellemű határozat hozatala végett.

* **Kinevezés.** A nagyvárad kir. itélőtábla elnöke Ilyés János díjtalan joggyakornokot ideiglenes minőségű díjas joggyakornokká nevezte ki.

* **A joghallgatók létszáma.** A Hivatalos Közlöny szerint a budapesti egyetemén 3585, a kolozsvári 1624, az eperjesi jogakadémia 309 a pozsonyi 245, a kassai 172 a nagyváradin 160, a pécsi 136, a mármaroszigeti 129, a debreceni 117, az egrin 109, a kecskeméti 76, a sárospataki 54, a joghallgatók száma. Összesen: 6716.

* **Változás a tanfelügyelőségénél.** A hivatalos lap mai száma közli, hogy a magyar kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter Borostyánkői Jánost a biharmegyei kir. tanfelügyelőséghez berendelt állami elemi iskolai tanítót a nagyvárad állami elemi iskolához rendelte ki és Perényi György nagyvárad állami elemi iskolai tanítót a tanfelügyelőséghez szolgálat-tételre rendelte.

* **A villamos vasut munkásháza.** A nagyvárad városi vasut részvénytársaság igazgatósága tegnap beadványt intézett Nagyvárad városához, amelyben felemlíti, hogy 200 alkalmazottja van, akiknek igen jól fizet, úgy, hogy az egész országban egy közuti vasut sem fizet annyit a személyzetnek, mégis azt tapasztalja, hogy emberei tolyton változnak, s más vidékre mennek. Ennek okát abban látja, hogy rémes nagy a drágaság Nagyváradon. A bajon akként akar segíteni, hogy alkalmazottai részére munkásházakat akar építeni. Erre a célra 10 hold területet kér ingyen a várostól, vagy a villamos vasut mellett, vagy az ősi-nagyvárad vasut mentén.

* **Járványok a vármegyében.** Rév községben a vörheny megbetegedések száma egyre növekszik. A főszolgabíró az iskolákat bezáratta. — Margitán a kanyaró ölt nagyobb mérvet itt a megbetegedések száma újabbban tizeneggyel szaporodott. Az iskolák be vannak zárva.

* **Névváltoztatás.** Stern Sándor nagyváradi lakos vezetéknévét „Csillag”-ra változtatta.

* **Tolvaj mint detektiv.** Ujvárosi László és Szabó Károly rottmútu foglalkozás nélküli közműves segédek, kiknek viselt dolgairól a rendőrségi sajtóroda már több ízben megemlékezett, kik legutóbb még két társukkal Szacsavay utcán Mados állatorvost megtámadták, f. hó 17-én bementek a Béke-utca 2. sz. a. levő fűszerüzletbe azzal a szándékkal, hogy onnan amit lehet lopni fognak. Abban állapotok meg, hogy Ujvárosi bemegy a kereskedő lakásába, magát detektivnek adja ki s míg ő beszédjével tentartja a lakókat, Szabó az alatt a pénztárt megdézsmálja. Így is történt. Ujvárosi bátran belépett az üzlethelyiség melletti lakószobába s azt mondta, hogy ő Budai detektiv s egy nőt keres. Társa ez idő alatt az üzletbe ment azonban onnan lopnia sem mit sem sikerült, mert állandóan jöttek vevők. A tolvajok látva azt, hogy tervök nem sikerült egy őrizetlen pillanatban megszöktek. Ugyanők ezelőtt néhány héttel egyik táncintézet ruhatarából két téli kabátot loptak s ugyancsak egy kabátot loptak Gilreiner Adolf m. államvasúti főellenőr nyitott előszobájából. Egyik károsult Ujvárosi Lászlón felismerte télikabóját s átadta egy rendőrnek. A rendőrség mindkettőt letartóztatta, a bűnvádi eljárást folyamatba tette s átadta őket a kir. ügyészségnek.

* **A fegyvársárhelyi segédjegyzői állás.** Fegyvársárhely község képviselőtestülete még 1909-ben elhatározta, hogy segédjegyzői állást rendszerez, melynek fenntartásához évi 400 koronával járul hozzá. A község az állás javadalmazásához 600 korona államségélyt kért. Tegnap a község megsürgette az ügyet az alispánnál.

* **Garázda mérszárosság.** Ezen cím alatt lapunk folyó hó 17-iki számában *Moskovits* Dániel helybeli lakosra vonatkozólag egy hír jelent meg. E hír ilyen formában téves, azért a rectificációnak készséggel adunk helyet.

* **Szerencsétlenség egy mérszárosságban.** *Mezőtelegdi* tudósítónk rémes szerencsétlenség hírével közli velünk, mely az ottani *Schwartz* téle mérszárosságban történt. A bányában mérszárosságok robbantását végezték a munkások. *Togyinka* Miklós is, egyik munkás dinamit patronokat helyezett el egy helyen és azt kellő távolságban felgyújtva, menekülni akart. Azonban a dinamit idő előtt felrobbant és a lehulló kövek a munkást súlyosan megsebesítették. A szerencsétlenül járt munkást be szállították a biharmegyei kórházba.

x **Itt a vadászat!!** Ha élvezettel akar vadászni, úgy fegyverét és patron szükségletét szerezz be szakembertől, mert nem mindegy az, hogy csak puska vagy patron legyen, hanem fontos, hogy az jó és szakértő által legyen készítve, ne hagyjuk magunkat létevezetési hangzatos hirdetésektől, mert rendszeren később bánjuk csak meg, ha ilyeneknek felülünk. **Sauer**-féle fegyverek eredeti gyári árában árjegyzék szerint; továbbá a legelső rendű gyárosok fegyverei csak **LADÁNYI JÓZSEF** puskaművesnél kaphatók eredeti árában. M. kir. löporáru. Telefon 269. Nagyvárad Rákóczi-ut.

x **Csillár és fémáru gyártási telep:** Nagyvárad Iroda s raktár Szt. János-u. 1. Bémer-tér 3. Telefon 556. Készítik a legizlésebb kivitelben modern és stilszerű csillárokat, villamos, gáz vagy petroleumra. Átalakítások s régi csillárok galvanizálása; villamos motor, világítási és csengő berendezések a legolcsóbban. Kiváló tisztelettel **STERN ADOLF.** 33

x **Október havában** megjelenő magyar és német folyóiratok nagy választékban érkeztek. Kérjen mutatványszámot. **Benkő Artur.** Telefon 870.

x **Karácsonyi!!!** cukorka nagyvásár **Aszódinál Kossuth-utca.** Szaloncukrok, figurák, csillárok, díszek, ezer és ezer-féle édességek karácsonyfára nagyban és kicsinyben kaphatók lesznek. Nagyvárad, Sas-palota. **Telefon 635.** és **Cukorka királynál** Kert-utca országos hírv. karácsonyi cukorka vásár egyedül csak **Aszódinál.**

x **Intelligens urinő, házvezetőnői állást keres, magános urhoz vagy papi házhoz helyben vagy vidéken.** Czim: Pál-utca 24. szám

Rimanóczy bútorgyár.
 ::: Állandó bútorkiállítás. :::
 I. rendű tölgy és bükkfa parketta saját gyártmány.
 Saját készítményű modern cserépkályhák állandóan raktáron. Elvállalja kályhák javítását.
 Raktár és iroda: Rákóczy-ut, saját ház.
 ::: TELEFON: 796. :::
 Költségvetés díjtalan.

Értesítés.
 Van szerencsénk a mélyen tisztelt háztulajdonos urak becses tudomására hozni, hogy **Óváry Lajos kályhás üzletét** átvettük s az eddigi szolid alapon folytatjuk **ÓVÁRY TESTVÉREK** cég alatt.
 Kiváló jóságú modern és izlése kályháinkkal, pontos kiszolgálással és becsületes munkával óhajtjuk továbbra is mélyen tisztelt megrendelőink elismerését kinyerni s a boldogult elődünk által szerzett bizalmat továbbra is fenntartani. A legdivatosabb és leggyorsabb leggyorsan :::
cserépkályhák
 állandóan raktáron vannak.
 Javítási munkák a legrövidebb idő alatt eszközöltetnek. Nagybecsű megrendeléseiket kérve, vagyunk tisztelettel **Óváry Testvérek kályhás iparosok** (Óváry Lajos utódai). **Csengeri-utca 27. szám.**

ORSZÁGOS KÖZVETÍTŐ BANK
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
 Nagyvárad, Rimanóczy-utca 9. l. em.
 Kicszközöl
törlesztéses és jelzálog kölcsönöket,
 Financirozza HÁZAK VÉTELÉT és ELADÁSÁT és azokra, mint minden más ingatlanra a legmagasabb értékbecslés szerint GYORSAN OLCSON KÖLCSÖNT folyósítat.

SZINHÁZ.
 Heti műsor:
 Csütörtök: Hamlet.
 Péntek: Eszmadta.
 Szombat: Hamlet.
 Vasárnap délután: Ezred apja, este: Artatlan Zuzsi.

Rigoletto.

Kiderült, hogy Ferrari olaszai csak egy operát tudnak jól, a Sevillai borbélyt. A tegnapi Rigoletto is oly silány előadás volt, csupa fejtelenség és zűrzavar, hogy örömmel búcsuzunk a staggionétól a viszont nem látásra. Pedig az énekesei igen jók, de sem őszintánvala nincsenek, sem szerepeiket nem tudják. Két kivétel van, Lombardini a pompás basszista, akinek tegnapi Sparafucilje is mesteri alakítás és Malferina, a cernáhangú tenorista, aki Mantu a herceget precizen és csengő hanggal énekelte. A többitől jobb hallgatni. Kovács karmesternek őszinte részvétünket tolmácsoljuk. Ferrari lovag csapata pedig vagy tanuljon még egy kicsit, vagy menjen narancsot árulni. Abból is meg lehet élni, nemcsak a színigazgatók jöbízeműségéből.

Hamlet. Ma este elevenítik fel Shakespeare örökszép tragédiáját, a klasszikus Hamletet. A címszerepet ezuttal először játssza Tóth Elek, a többi főszerepeket Szarvasi Soma, Etsi Emilia, Angyal Ilka, Sik Rezső, Leővey Leó és Kabos Gyula játsszák. A darabot Sik Rezső rendezi. Az igazgatóság kéri ezuton is a közönséget, hogy a ma esti előadásra pontosan megjelenni sziveskedjék, mert — különösen a darab elején — gyorsan változnak a képek s a tragédia megértéséhez és élvezéséhez feltétlenül szükség van arra, hogy az első jelenettől kezdve ismerje a néző a darab cselekményét. A darabot szombaton este a repris szereposztásban — bérletben megismétlik.

Vas és rézbutor
 gyári raktári

 Szekrényágy 3 matraccal 20 korona
 Sodronybetét 10 korona
 Rézkarniss 4 korona
 Gyermekágy 24 koronától feljebb, kapható
Kohn Adolf
 vaskereskedőnél Nagyvárad, Kossuth-utca 10 sz. Telefon 636.

EGYESÜLETEK.
A Kath. Növédőegyesület.
 A tavaszon oly szép auspiciumok közt megalakult *Kath. Növédőegyesület* az őszi idő b-álltával ujult erővel kezdte meg működését a Beöthy Odón utcai helyiségben, melyet dr Radu Demeter gör. kath. püspök készségesen bocsájtott az egylet rendelkezésére. Vasárnap délutánokon 50—60 munkás és cselédeány gyűl össze, kik ott nemes dolgokat tanulnak s kedves szórakozást és otthont találnak.
 Az egylet vezetősége most bizalommal fordul a társadalomhoz s az alábbi sorokban kéri annak támogatását.
 A *Kath. Növédőegyesület* szeretettel által akarja az emberi méltóságuk öntudatára ébreszteni azokat, akikben a rideg érdek csak munkaerőt lát.
 Egy otthonban akarja maga köré gyűjteni a társadalom lelkiileg elhanyagolt gyermekeit,

hogyan szeretetében felmelegedjenek, igaz életre keljenek; ami lelket ment, böltelességtudást ad, munkát nemeseit, anyagi értékét is fokozza.

Elsősorban szívet kérünk, mely leereszkedő szeretettel szívet tud vonzani, megnyitni, vigasztalni, nemesíteni, boldogítani.

Kérünk anyagi segítséget is, hogy vele a Kath. Növendőegyesület az otthon vonzó báját, szórakoztató elevenségét és változatoságát meg tudja teremteni.

A legnemesebb munkában vesz részt, aki a Kath. Növendőegyesületet támogatja.

Alapító tagj lehet, aki egyszer s mindenkorra legalább 50 K-át ad.

Pártoló tagja, aki évenként 4 K-át ad.

Működő tagja azon kath. vallású nő, akinek ideje és szíve van a hónap egy vasárnapján, legalább egy órát tölteni a cseléd vagy munkáslányok közt és velük egyénileg foglalkozni. *Öv. Övári Sándoré, elnöknő. Szilágyi Dózsa, prem. tanár, titkár.*

MULATSÁG.

A nőgyelet tea-estélye. A biharmegyei és nagyváradai nőgyelet ma 23-án este 5 órakor a Kereskedelmi Csarnok nagytermében tea-estélyt rendez, mely alkalommal városunk előkelő hölgyei izletes teával és süteménnyel látják el a közönséget. Az estély táncokkal lesz egybekötve, a zenét egyik elsőrendű zenekar szolgáltatja. Az egylet elnöksége felkéri a közönséget, hogy a jótékony cél érdekében menél nagyobb számban megjelenni szíveskedjék.

Z E N E.

Pablo Casals.

— *A keddi hangversenyt művésze.* —

A nemzetek versenyében, amely az előadó művészet terén öntudatlanul alakul ki, a hegedű és gordonka királyságát a spanyolok bódították el: az előbbiben ma mindenki behódol Manén-nak, a celloban pedig Pablo Casals az, akinek nincs ma versenytársa. Minden ízében nagyság: teljesen Paganini méretű ember, csupán az különbözteti meg a kettőt egymástól, hogy Pablo Casalsé a cello, melynek kifejezésbeli karaktere is más, talán kevesebb idegmunkát, de több szívet és megértést, mely lelket követel.

Ez azután gigászi méretekben áll Pablo Casalsban. Joachimnak, a hegedű egykori királyának nyugodt klasszicitásus a Sarasate izzó hevével, Isaye fölényes tudásával, Burmester eszményi finomságaival és Manén hihetlenséget lebiró technikájával egyesül benne. Gordonkáját mely érzékiség szólaltatja meg, de kezét a témája fölött uralkodó nagy művész és a költő szépségeket tolmácsoló lelkület vezet. Minden csepp vére, minden idegszála csupa merszika.

Egyként otthon van a régi lassikusok műveiben: Beethoven, Bach, Händel stb. nem talált nála nagyobb interpretátort. De a modernnek, főleg a franciák, (mert spanyol származásától eltekintve kulturája és lelke egészen francia ennek a művésznek) Gabriel Fauré, Saint-Saens zenepoémái a legideálisabb stípuságukban hangzanak ki az ő kezéből.

Egyébként igéző megjelenésű, bár egyszerű, kistermetű ember. Hatalmas, gyönyörű metszésű homlokáról a nagy intellektus fénye ragyog le és aki szemelt, ezeket a csodálatos mélyüszű fekete szemeket egyszer látta, az nem felejtje el sohasem Pablo Casalt.

NYILTTÉR.

NEUMANN TESTVÉREK

Üvegfestészeti és díszüvegezési műintézete.

Üvegcsiszoló és tükör áruháza.

NAGYVÁRAD, RÁKÓCZI-UT 55. SZÁM.

A főtisztelendő papság szíves figyelmébe ajánljuk műtermünket

templom ablakok díszüvegezésék készítésére, művészies és egyszerűbb kivitelben ólom keretbe foglalva.

CZÉGÜNK TÖBSZÖRÖSEN KITUNTETVE.

Telefon 1164.

TÁVIRATOK.

Héderváry és Hazay Bécsben.

Budapest, november 22.

(Saját tudósítónktól.) Héderváry miszterelnök pénteken Bécsbe utazik. Félhivatalos jelentés szerint Hazay Samu ma utazott Bécsbe, hogy az uralkodónak tárcája ügyéről referáljon.

Az új püspökök.

Budapest, nov. 22.

(Saját tudósítónktól.) A Magyar Curir arról értesül, hogy a hivatalos lap legközelebbi számában közzé teszik Mikes János gróf szombathelyi és Hosszu Vazul lugosi püspököknek szamosújvári gör. kath. püspökké való kinevezését.

Ítélet a temesvári rablógyilkos ügyében.

Temesvár, nov. 22.

(Saját tudósítónktól.) A rablógyilkos ügyében ma hirdeti ki a bíróság az ítéletet. Tegnap a kérdések szövegezésével telt el.

KÖZGAZDASÁG.

Borkészletek bejelentése.

A borkereskedelem életvitelének céljából a Magyar Szőlősgazdák Országos Egyesülete már évek óta mindig a tél folyamán kimutatást közöl az egyesületi tagok borkészletéről. Ez a kimutatás azután 10000 példányban szétküldetik az összes beltöldei, azonkívül az osztrák német és svájci borkereskedőknek, szállodának, vendéglőknek, végre az osztrák és magyar tisztítkezdeknek, kaszinóknak stb. Ezen borkészleti jegyzékek alapján azután korán tavasszal nagy az érdeklődés a nyilvántartott borok iránt és így rövid idő alatt sikerül ezekre vevőt találni. Tavaly nagyon rossz szüret volt az idén csak néhány vidéken volt jó s így a borkészlet meglehetősen csekély s ezen borkészlet kimutatásnak még nagyobb a jelentősége, mint más években, melynek elő-

nyét a »M. Sz. O. E.« igazgatósága kivételesen azokra a szőlősgazdákra is ki öhajtja terjeszteni, akik a M. Sz. O. Egyesületnek nem tagjai. Bejelentési díjat egyesületi tagok 50 hl-ig nem fizetnek, ezen mennyiségen felül minden megkezdett 100 hl-ként fizetnek előre 1 K-t 550 hl-n felül mennyiség díjmentes. Nem tagok 50 hl-ig 2 K-t, ezen mennyiség n felül megkezdett 100 hl-ig 2-2 koronát kötelesek előzetesen fizetni. Egyéb közvetítési díjat a M. Sz. O. E. az eladás közvetítéséért nem kíván. Olyan gazdasági egyesületek, körök és hegyközségek, melyek mint jogi személyek a M. Sz. O. E-nak tagjai, saját tagjaik borkészletét összegyűjtve is bejelenthetik, mely esetben az egész mennyiségből 200 hl. díjmentes, azonfelül azonban tekintet nélkül a mennyiségre 200 hl-ként 1-1 koronát fizetnek. Bejelentéseket a M. Sz. O. E. igazgatósága (Budapest, IX, Üllői-ut 25. II. 11.) csak december hó 15-ig fogad el.

Gabona üzlet.

Borgida Béla és Társa jelentése

Budapest

A gabonaüzletésdén tegnap kissé szilád volt az irányzat. Készáruforgalom tizenötezer mázsa 5 fillérrel magasabb árák mellett.

Határidők sárlata:

Áprilisi buza (1912)	— — —	11.82
Áprilisi rozs	— — —	10.19
Októberi zab	— — —	9.64
Áprilisi zab	— — —	9.79
Májusi tengeri (1912)	— — —	8.48
Októberi rozs	— — —	9.69
Októberi buza	— — —	11.95

Budapesti értéktőzsde.

Magyar Általános Hitelbank nagyváradai fiókjának távirati jelentése.

Magyar hitelrészvény	— — —	848.—
Osztrák hitelrészvény	— — —	652.25
Jelzálogbank	— — —	484.50
Leszámitoló és pénzváltó	— — —	571.—
Salgótarjáni kőszén	— — —	675.—
Osztrák államvasut részvény	— — —	720.—
Közuti vasut	— — —	789.—
Beocsini cement	— — —	—
Augusztusi tengeri	— — —	8.60
Augusztusi repce	— — —	14.60
Rimamurányi vasmű	— — —	619.—
Városi vasut	— — —	415.—

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA

Nagyvárad város rendőrkapitányi hivatala.

28261—1911. sz.

Hirdetmény.

Nagyvárad város rendőrkapitányi hivatala mint I. fokú iparhatóság ezennel közhírű teszi, hogy Mezei Lajos és társa cég által felállítani szándékolt tűzifa, épületfa és ácsfaragó teleptelepedélyezése tárgyában f. évi november hó 25-ik napjának délelőtti 10 órájára a Bihar-püspöki vármű épületen túl a nagyváradai 2955 és 4498 tkvi betéti ingatlannal helyszíni tárgyalást tűzött ki, amely körülményről az érdekeltek oly figyelmeztetéssel értesítettek, hogy esetleges kifogásaikat a helyszíni tárgyalás alkalmával adják elő, mert a későbbben teendő felszólamlások figyelembe vételén nem fognak. Nagyvárad, 1911. november 11.

Gerő,

rendőrkapitány.

ELADÓ egy 15 változatu
Zimmerman-féle
egészen új
HARMONIUM.
Cím a kiadóhivatalban

Dajkovits E.

lényirodájában
Sas palota

esküvői felvételek a leg-
diszesebb elrendezésben,
villany felvételei speciálitása
utólérhetetlen.

Feldstrick Kálmán

könnykötészete és dobozgyártása
Nagyvárad, Rákóczi-ut Moskovits-ház
A Széchenyi étteremmel szemben.

Készít mindennemű a szakmába vágó munkát
a legegyszerűbb és a legdiszesebb kivitelben.
Nagyvárad-város, Biharvármegye, Magy. kir.
ítélőtábla, a Nagyvárad és vidéki M. kir.
Adóhivatalok, M. kir. honvédbadapródiskola
és a megyei összes főszolgabírók és kör-
jegyzők szerződéses szállítója.

231

Bumbera István

papi- és polgári szabó
NAGYVÁRAD, BÉMER-TÉR.

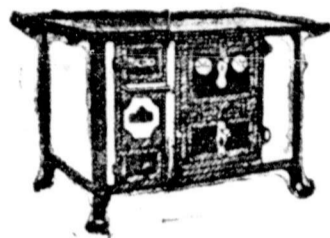
Ugy a helybeli mint
a megyei főtiszte-
lendő papság szál-
lítója.

Helybeli és vidéki Telefon szám 869.

Uradalmak, gazdaságok, községek ha jó kútat akarnak, forduljanak:

Márkutz József

villanyerőre berendezett épület és diszműlakatos ipartelepéhez
NAGYVÁRAD, Pereces-utca 9. szám.

Szép, tartós és jól fűző

takarék tüzhelyek

és lakatos tömegárak állandó raktáron.

Drótkerítéseket a legjutányosabb áron készít.

Árjegyzék ingyen és bérmentve.

Formára és tartósságra
felülmúlhatatlanok
a MOSKOVITS

anatomiai czipők.

Egységárak: 10, 13, 17 korona.

Nagyváradfi fióküzletek:

I. Kossuth-utca 5. Gyárépület.

II. Bémer-tér, Bazár-épület.

III. Zöldfa-utca 7. sz. Dr. MUNK-ház.

Moskovits Farkas és Társa

czipő és csizmagyar részvénytársaság.

A Bihar megyei Gazdák Áru és Hitelintézete rt.

Nagyvárad, Nagypiac-tér, Andrányi-ház.

Befizetett alaptőke: 1.000.000 korona.

Elfogad takarékbetéteket, ha azok ál-
landók 5°-os kamatoztatásra, továbbá
folyószámlai betéteket is elfogad.

A betétkamatadót az intézet fizeti.

Folyószámla hitelt nyújt legkedvezőbb
feltételek mellett.

Leszámitol váltókat a legelőnyösebb ka-
mat mellett gazdálkodók, kereskedők és
iparosok részére és foglalkozik minden-
nemű bankszerű beszedésekkel (incassó)
olcsó díj mellett.

Előleget nyújt értékpapírokra, termé-
nyekre és árukra; kölcsönöket ad előnyös
törlesztés mellett.

Jelzálog és törlesztéses kölcsönöket folyó-
sit házakra és földbirtokokra.

161

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.

Ertesítjük a t. közönséget, hogy a

Wolfram lámpák

ára olcsóbb lett, **Wolfram** és egyéb izzó-
lámpák nagy raktára **legolcsóbb áron** a
közönség rendelkezésére áll. Telefon rende-
lésre ráfizetés nélkül házhoz szállítjuk.

Egész éjjel ügyeletes szolgálat.

Költségvetések ingyen.

Telefon szám 514.

Elvállaljuk villamos világi
tási és erőátviteli berendezé-
sek felszerelését.

Csillárok,

vilámpák

állandóan nagy választékban kap-
hatók.

Villamos motorok

1/2 lóerőtől minden nagyságban.

Főszerelő telefonja 55. sz.

Bámulatba ejt mindenkit az „ILLATSZER KIRÁLY” árai!

Körözspart, Lévay-palota.

1 üveg Odol	74 kr.
1 » francia szájviz	25 »
1 » száj szagfoglaló	50 »
1 tubus dr Heyder fogorém	50 »
8 » Thymol	20 »
1 » Stomatia	20 »
1 » téglgy Odontin fogpaszta	55 »
1 drb Odontin betét	35 »
1 üveg Picavan	35 »
1 üveg Bay Rum	35 »
1 » Jera violette brillantin	30 »
1 » francia brillantin	15, 20, 35 »
1 » folyékony brillantin	50 »
1 » valódi dió olaj	15 »
1 » » » kivonat	75 »
1 drb bajuszkötő	15, 20, 35 »

1 üveg Kerpel kézfimomító	88 kr.
1 téglgy Margit crém	40 »
1 » Diana crém	65 »
1 drb Diana szappan	65 »
1 dob Lickner puder	38 »
1 » amerikai porcellán puder	1 frt 20 »
1 üveg amerikai petrol	50 »
1 » Emke hajszesz hajbaltás olaj	1 frt »
1 fekete champos	12 »
1 rud rozsa Glycerin szappan	20 »
8 drb francia ibolya szappan	50 »
1 » Kielhauser ibolya glycerin szappan	28 »
1 » Speick szappan	28 »
1 » Windsor szappan	38 »
1 tubus kaloderma	28 »
1 » Boloderma kézfimomító	28 »
1 üvegtéglgy tejserém	20 »

Figyeljen az árakra.

1 csomag eredeti Gillette kés	1 frt 85 kr
1 Gillette utánzatú borotva készlet	1 » 50 »
1 valódi serte hajkefe	70 »
1 dublé bajuszkéfe	20 »
1 valódi serte ruhakefe	45 »
1 körömkéfe	05 »
1 surolókefe óriási	20 »
1 surolókefe kisebb	10 »
12 drb Royal angol cipő orém	96 »
1 drb cipőorém-kefe kenőkefével	70 »
1 » cipőfényesítő flanel	20 »
1 » Jurigatem Zománc	80 »
1 nar vörös gumicseő	60 »
Egynegyed Ko Brunz watta	85 »

Gummi ágylepedő 6 féle minőség igen olcsón, mindennemű betegápolási cikk legolcsóbban, minden más itt fel nem sorolt pipere és háztartási cikkek legnagyobb választékban, igen olcsón! Saját zsebének ellenőrzése, ha személyesen meg nem győződik az árákról.

Nincs vásárlási kényszer! Illatszerek kimérve a legmodernebb Odeurökben!

A Nagyszebeni Általános Takarékpénztár

Fontos amortizációs költségeket nyújt és konvertál házakra, földekre és építkezési célokra, előzetes költség nélkül. Készséggel szolgál felvilágosítással:

Breitenstein Frigyes,
Nagyvárad, Keskeny-utca 13. sz.
Telefon: 1054.

Nagyvárad város katonai ügyosztálya.

25091-911. szám.

FELHÍVÁS!

A véderőről szóló 1889. VI. t.-c. 35. §-a értelmében felhívom mindazon hadköteleseket, kik az 1889. 1890. és 1891. évben Nagyváradon születtek, avagy itt illetéssel bírnak, ugyszintén a Nagyváradon tartózkodó idegen illetőségű állításköteleseket is, hogy az 1912-ik évben tartandó sorozásokhoz való összeírás céljából a folyó évi november havában Nagyvárad város katonai ügyosztálya előtt a hivatkozott törvény idézett §-ában foglalt szigorú büntetés terhe alatt, multhatatlanul jelentkezzenek. Egyszersmind figyelmeztetem az állítás köteleseket: 1. hogy a vdt. 31., 32., 33. és 34. §§-aiban a papok, papjelöltek, papnövendékek, tanítójelöltek, tanítóképzési növendékek, öröklött mezőgazdaságok birtokosai, a családfenntartókra és az egyévi önkéntességre vonatkozó kedvezmények valamelyike iránt netáni igények érvényesítésére vonatkozó felszerelt kérvényeiket az 1912. év január vagy február havában Nagyvárad város katonai ügyosztálya, illetőleg idegenek az illetékes járási tisztviselőhöz, legkésőbb azonban a sorozás napján a sorozó bizottsághoz nyújtsák be. 2. hogy az illetőségi sorozójáráson kívül leendő állítás megengedése iránt a Vdt. U. 27. §-a értelmében felszerelendő kérvényeik november havában a jelentkezés alkalmával nyújtandók be, a mikor is az 1. pontban jelzett kedvezmények valamelyike iránt esetleges igények is érvényesíthetők és igazolhatók. Igazolatlannul később benyújtott kérvények elutasítatnak. Végül megjegyzem, hogy a jelentkezés kötelezettségének, valamint általában a vdt. eredő kötelesegek elmulasztása jelen felhívásnak, vagy a vdt. törvényben foglalt kötelezettségek nemtudása által ki nem menthető és az ilyen kifogások a büntetés kiszabásánál figyelembe vétetni nem fognak.

Nagy-Várad, 1911. szept. 25.

Eleméry Ferenc,
katonai tanácsnok.

„Mesés”

czipők láthatók a
Moskovits anatómiai cipőgyár
Bémer-téri
fióküzletének kirakataiban.

TATRAY és TSA RT.

Vasöntöde és gépgyár. Nagyvárad, Össi-tér.

Elvállal: Épület és műlakatos munkákat, vízvezeték és csatornázási munkákat, gyárak teljes berendezését, közlömüveket.

Gyárt: gazdasági gépeket és ekéket, magánjárókat és cementipari gépeket.

Biharvármegye legnagyobb gépjavitó műhelye.

Műszaki gépészmérnöki iroda.

TARSOLY és RISZTÓ különlegességek vaskereskedésében
Nagyvárad, Rákóci-ut. Minden vasárnap kirakat kiállítás.